

Voorbeelduitwerkingen gespreksleidraad PTA Duits, Engels, Frans, Spaans - havo/vwo

Aan de hand van dit document kun je als vaksectie met elkaar in gesprek gaan over het opzetten of verbeteren van het PTA Duits, Engels, Frans of Spaans. De vragen helpen je om gezamenlijk beredeneerde keuzes te maken die aansluiten bij landelijke eisen, visie en beleid op schoolniveau en jullie wensen en inzichten op vakniveau. Bij elke vraag is ter illustratie een voorbeelduitwerking opgenomen voor een PTA havo en een PTA vwo. In veel gevallen zijn voorbeelden voor havo ook denkbaar voor vwo, en andersom.

1. Wat is de onderwijsvisie van de school? Waarmee profileert jouw school zich? Hoe wil je dit verwerken in het PTA Engels/Duits/Frans/Spaans?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
Onze school is een cultuurprofielschool. Kunstvakken en talen werken samen in projecten op het gebied van literatuur, muziek en toneel. De producten zijn deels opgenomen in het PTA van de betreffende schooltaal.	Op onze school staan internationalisering en wereldburgerschap hoog in het vaandel. De school streeft ernaar om een startkwalificatie te laten behalen die toegang biedt tot internationaal vervolgonderwijs. Leerlingen behalen internationale certificaten in de talen in hun pakket, die meetellen in het schoolexamen. In de PTA's Duits, Frans en Spaans is als schooleigen onderdeel een project opgenomen dat binnen een uitwisselingsproject wordt uitgevoerd. Daarnaast kunnen leerlingen ervoor kiezen om hun profielwerkstuk in de vreemde taal te schrijven als ze bij het onderwerp de cultuur betrekken van het land waar die taal wordt gesproken. Daarbij moeten ze ook laten zien dat ze pre-academische vaardigheden beheersen, bijvoorbeeld in het synthetiseren van informatie uit verschillende bronnen.

2. Wat is de visie op toetsing en examinering van de school? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
We werken vanuit leerdoelen in onder- en bovenbouw, en met de SE-toetsen moeten we uiteindelijk kunnen vaststellen of leerlingen die doelen bereikt hebben. De einddoelen zijn beschreven in de eindtermen van het examenprogramma. Voor het niveau waarop we de doelen toetsen, baseren we ons op het ERK. We nemen in het PTA geen toetsen op die losse kennis meten zoals woordenschat of grammatica. Kennis is namelijk geen doel <i>an sich</i> maar is functioneel voor het bereiken van die leerdoelen.	We zoeken als school naar een goede balans tussen formatief lesgeven en summatief toetsen, ook in de bovenbouw. In het PTA nemen we een beperkt aantal summatieve toetsen op, die dan wel een substantiële omvang hebben. Om de voortgang van de leerlingen te meten, werken we zoveel mogelijk formatief.

3. Het schoolexamen heeft een afsluitend karakter dus een beperkt aantal toetsen op eindniveau, met substantiële inhoud in plaats van voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten. Hoe geef je dit vorm in je PTA?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
In afstemming met de andere talensecties werken we vanaf de onderbouw met verschillende ERK-meetmomenten gedurende het schooljaar. Bij elk meetmoment toetsen we alle taalvaardigheden. Leerlingen houden hun niveau bij in hun taalportfolio en voeren daarover voortgangsgesprekken. Alleen in havo 5 nemen we SE-toetsen af, die gekoppeld zijn aan de ERK-streefniveaus.	We zijn aan het experimenteren met het afnemen van voortgangstoetsen in vwo 4 en 5, en van omvangrijke en gevarieerde ERK-niveautoetsen voor alle vaardigheden als SE in vwo 6. We zijn nog in gesprek over een eerlijke weging. Vooralsnog tellen de toetsen van vwo 4 niet mee voor het SE, vwo 5 voor een beperkt deel. Domein E, Literatuur, toetsen we zowel apart als geïntegreerd met de taalvaardigheden; bij beide integreren we ook aspecten van interculturele competentie.

4. Wat is de gezamenlijke visie van de vaksectie op het vak Duits/Engels/Frans/Spaans? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
a) We hebben als vaksectie nagedacht over de behoeften van de leerlingen die bij ons op school het vak Duits kiezen. Waarom is het belangrijk om Duits te spreken in onze maatschappij, en hoe kunnen we er in het onderwijs aan bijdragen? In de opdrachten proberen we daarop aan te sluiten. We zoeken een link met thema's en situaties die in Duitssprekende landen actueel zijn en we laten die ook terugkomen in de SE-toetsen. b) Het schoolvak Engels biedt leerlingen de mogelijkheid hun perspectief op de wereld te vergroten. Dit sluit aan bij de visie van onze school. In de lessen Engels bieden we rijke teksten aan die zoveel mogelijk aansluiten bij de actualiteit en bij mondiale thema's. Deze komen ook terug in de onderwerpen van onze schoolexamens.	a) We vinden dat Spaans leren toegang geeft tot veel verschillende culturen, niet alleen in Europa maar ook in Latijns-Amerika, dit geldt ook voor het leren van Spaans op school. In onze toetsopgaven zijn daarom veel culturele aspecten aanwezig, leerlingen moeten laten zien dat ze daar adequaat mee kunnen omgaan. Bijvoorbeeld in interactiepatronen, of in het omgaan met meningsverschillen bij een bepaald probleem. b) We hebben onze visie opgesteld voor Frans in de bovenbouw vwo en een programma geschreven om academische vaardigheden te koppelen aan het vak Frans. Het gaat vooral om vaardigheden die leerlingen nodig kunnen hebben bij vervolgoopleidingen in het buitenland. Die toetsen we in een praktische opdracht die leerlingen moeten uitvoeren tijdens een uitwisseling.

5. Welke bronnen gebruik je bij het op-/bijstellen van je PTA?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
We baseren ons op de ERK-streefniveaus op de website www.erk.nl . We hebben de SE-toetsen aan die niveaus gekoppeld. Voor het maken van de opgaven raadplegen we de publicatie Taalprofielen 2015.	We leggen ons PTA naast het examenprogramma, om zeker te weten dat we alle examendomeinen toetsen. En we gebruiken de handreiking SE van SLO ter inspiratie voor de toetsopgaven.

6. Hoe komen alle domeinen van het schoolexamen in balans aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
We willen in de toetsen de balans houden tussen de receptieve en productieve vaardigheden. In een SE-toets ligt de focus wel op één domein, ofwel één taalvaardigheid, maar we laten ook andere taalvaardigheden aan bod komen, bijvoorbeeld door leerlingen iets te laten schrijven op basis van teksten die ze eerst moeten lezen of beluisteren.	Om recht te doen aan de andere vaardigheden toetsen we leesvaardigheid zoals wordt gedaan in het CE, niet in het SE. De overige domeinen, inclusief literatuur, hebben allemaal dezelfde weging.

7. Kies je ervoor om CE-domeinen ook op te nemen in het PTA? Wat zijn hierbij de overwegingen?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
We toetsen leesvaardigheid niet in het SE. Het eindcijfer zou anders geen evenwichtig beeld geven van de beheersing van de verschillende domeinen.	In het SE zijn er geen losse leesvaardigheidstoetsen, leerlingen bouwen wel een leesdossier op en maken daarbij verwerkingsopdrachten. Daarmee toetsen we aspecten van leesvaardigheid die in het CE niet aan de orde komen. Het leesdossier is onderdeel van het PTA.

8. In je PTA mag je schooleigen onderdelen opnemen die niet in het examenprogramma staan. Wat zijn de overwegingen om hier wel/niet voor te kiezen?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
We hebben geen schooleigen onderdelen opgenomen in het PTA omdat we denken dat door het toetsen van de verschillende examendomeinen we al een evenwichtig PTA hebben. In de toetsopgaven laten we verschillende onderwerpen aan bod komen uit de actualiteit of uit verhalen die leerlingen interesseren.	Leerlingen maken in de eindexamenklas een complexe taak. Ze moeten mensen benaderen voor een interview, de interviews houden, krantenartikelen lezen en een blog daarover schrijven. Dit is een authentieke taak waarbij leerlingen echt kunnen laten zien wat zij in de vreemde taal kunnen. Deze taak is daarom opgenomen in het PTA.

9. Hoe passen de gekozen toetsvormen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
Voor de productieve vaardigheden kiezen we voor open opdrachten. Bij het mondeling moeten leerlingen met z'n tweeën samen een probleem oplossen, of iets organiseren. Leerlingen moeten daarmee laten zien dat ze de vreemde taal op een persoonlijke en creatieve manier kunnen gebruiken. Voor een communicatieve situatie die bij het ERK-niveau past dat we willen toetsen, kijken we naar de can-do statements van dat niveau.	Voor schrijfvaardigheid moeten onze leerlingen laten zien dat ze met verschillende tekstsoorten kunnen omgaan, van een formele brief tot creatief schrijven. In de eindexamenklas integreren we ook een receptieve en een productieve vaardigheid in de toets, bijvoorbeeld moeten leerlingen voor hun mondeling een presentatie houden over een bepaald thema en verschillende audiovisuele en geschreven bronnen gebruiken.

10. Hoe zijn de SE-toetsen over de leerjaren van de bovenbouw verdeeld?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
De meeste toetsen worden in de eindexamenklas afgenomen, zodat we het eindniveau van de leerlingen kunnen meten. We nemen ook enkele toetsen in de voorexamenklassen af, die dan geen zware weging hebben. Alle taalvaardigheden worden in de eindexamenklas afgesloten.	We nemen de kennis- en verwerkingstoets voor domein E (literatuur) in 4 en 5 vwo af, om de zesde klas minder te belasten. In de zesde klas moeten leerlingen nog wel literaire teksten lezen voor hun dossier, dat ook in het PTA is opgenomen.

11. In hoeverre is het PTA van de vaksectie afgestemd met die van de andere moderne vreemde talen en van Nederlands?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
We hebben een paar keer per jaar een gezamenlijk overleg met de andere talensecties om de PTA's op elkaar af te stemmen. We maken bijvoorbeeld afspraken over aantal en inhoud van de toetsen. Zo kunnen we zorgen dat er variatie is tussen de talen in thema's en soort opdrachten.	Voor het leesdossier Engels en Duits stemmen we af met Nederlands. Voor het onderdeel literatuur overleggen we met Nederlands en de andere mvt en met de kunstvakken voor afstemming over verwerkingsopdrachten.

12. Hoe en met wie wordt het PTA periodiek geëvalueerd?

Voorbeeld 1 (havo):	Voorbeeld 2 (vwo):
Elk jaar neemt elke taalsectie het PTA onder de loep. We kijken naar de resultaten van de laatste twee jaar, en of we vinden dat de toetsopgaven toetsen wat ze moeten toetsen. We evalueren inhoud, vorm, afnamecondities, correctievoorschriften en weging. We hebben ook een gesprek met de leerlingen daarover georganiseerd. Dat leverde verrassende bruikbare feedback op. Daarna volgt een controle door de examencommissie, waarna soms iets nog wordt aangepast.	We hebben onlangs een studiedag gehad met alle talentocenten van de scholen van onze scholengemeenschap. We hebben onze PTA's naast elkaar gelegd en ervaringen uitgewisseld. Soms was het PTA van een andere school inspirerend om een aandachtspunt van onze school aan te pakken.